

Arsène
WENGER

Můj život v červené a bílé

AUTOBIOGRAFIE

Můj život v červené a bílé

© 2020 by Editions Jean-Claude Lattès

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být
rozšiřována bez písemného souhlasu
nakladatele.*

Translation © Vladimír Čadský, 2021

Introduction © Jindřich Šídlo, 2021

Cover © DOBROVSKÝ s.r.o., 2021

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2021

ISBN 978-80-277-1526-8 (pdf)

Arsène
WENGER

Můj život v červené a bílé

AUTOBIOGRAFIE

OBSAH

Předmluva	9
Úvod	19
1 Kluk, který snil o fotbale	29
2 Mladý muž, který hrál fotbal	45
3 Trenérské začátky v Cannes a v Nancy	61
4 Monako	83
5 Japonsko	109
6 Arsenal, můj nový domov	127
7 Neporazitelní	171
8 Z Highbury na Emirates	187
9 Arsenal: nová éra	199
10 Můj život po Arsenalu	229
Epilog	243

„Vše, co je krásné, je nesnadné stejně jako vzácné.“

Etika
Spinoza

„Snažme se lidi přimět, aby si uvědomili velikost v sobě, o které nevědí.“

Pokušení Západu
André Malraux

PŘEDMLUVA

Muž, který si zaslouží sochu

Před stadionem Arsenalu v severním Londýně stojí pět soch věnovaných legendám klubu.

Najdeme tu bronzové podoby Thierryho Henryho a Dennise Bergkampa, dvou možná nejlepších útočníků, kteří kdy nosili dres Kanonýrů a na přelomu tisíciletí udělali z Arsenalu anglickou a evropskou fotbalovou extratřídu.

Nechybí samozřejmě ani Tony Adams, obránce a kapitán mistrů z let 1998 a 2002, který sice v osobním životě nepatřil mezi vzory pro vaše syny, ovšem každý brankář by chtěl chytat právě za ním.

Herbert Chapman zase přivedl jako trenér v roce 1931 Arsenal k jeho historicky prvnímu titulu.

A Ken Friar si svou sochu vysloužil jako bývalý dlouholetý ředitel klubu.

Každý fanoušek Arsenalu vám teď na místě vyjmenuje mnoho dalších mužů, kteří by měli zdobit prostranství před moderním stadionem nesoucím jméno hlavního sponzora klubu Emirates. Patrick Vieira, David Rochastle, Alan Smith, Liam Brady, David Seaman, Ian Wright, Michael „it’s up for grabs now“ Thomas.

Možná se své sochy dočkají. Jsem si ale skoro jistý, že jedna by měla být co nejdřív vztyčena na počest Francouze, který změnil nejen Arsenal, ale i celý anglický fotbal.

Jmenuje se Arsène Wenger. Arsenal trénoval nepřekonatelných dvaadvacet let, získal s ním tři tituly (jeden dokonce bez jediné porážky v sezóně), sedm FA Cupů, přivedl tým do finále Ligy mistrů i do úplně nových časů, a jak si teď bolestně uvědomují fanoušci, učinil výjimečné něčím zcela obyčejným. Arsenal za Wengerových časů pouze dvakrát – v jeho posledních dvou sezónách v roli manažera – neproklul mezi čtyři nejlepší týmy Premier League. Umístění do čtvrtého místa a s tím spojená kvalifikace do Ligy mistrů je „like a trophy“, říkával. V posledních deseti letech jeho působení mu však nejčastější odpovědí bylo zesilující bučení nespokojeného davu a výkřiky „Wenger out!“

Taky jsem se jich několikrát dopustil, aspoň na sociálních sítích. Omlouvá mě moje tehdejší mládí, bylo mi něco přes čtyřicet. A byl jsem zvyklý na jiný Arsenal. Bohužel na jiný Arsenal se stejným trenérem.

Arsène Who?

Před pár lety jsem se na žádost časopisu *Football Club* snažil zrekonstruovat svůj vztah k Arsenalu. Nakonec jsem po důkladné rešerši ve vlastní paměti došel k závěru, že půjde nejspíš o kombinaci barevných fotografií v týdeníku *Stadion*, který jsem četl v osmdesátých letech, knihy Nicka Hornbyho *Fotbalová horečka* z počátku devadesátých let a stříhového pořadu České televize *Sportissimo* ze stejné doby. Byl to však spíš platonický vztah prostřednictvím teletextu – přímé přenosy tehdy v Česku ještě nikdo nevysílal a výlet na Highbury taky nepřipadal v úvahu.

Že ale do Arsenalu na začátku sezóny 1996/1997 přichází jakýsi francouzský trenér ve velkých brýlích, jsem zaregistroval. Upřímně jsem na to neměl silný názor. Arsenal hrál uprostřed tabulky (něco jako dneska) a nikdo asi netušil, co se právě stalo. A co se ještě stane.

Zmatení byli i sami hráči. Už jmenovaný kapitán Tony Adams později vzpomínal, že se před ně v kabině postavil chlapík s image nikoliv fotbalového trenéra,

ale spíš středoškolského profesora s velmi dobrou, nicméně lehce „francouzsky komickou“ angličtinou. A londýnský deník *Evening Standard* nového muže na Highbury přivítal s typickou britskou arogancí. „Arsène Who?“ hlásal jejich titulek. Brzy to měli všichni poznat.

Nedávno jsem si vzpomněl, jak někdejší český reprezentant Patrik Berger v dobovém tisku popisoval svůj příchod do Liverpoolu v létě roku 1996. V paměti mi utkvěly hlavně pasáže o překvapivých stravovacích návycích a pitném režimu v týmu. Spousty housek s marmeládou, hranolky, pivo. Prostě něco, co muselo položit každého dietologa, zvláště sportovního.

V Arsenalu to nebylo jiné. Pověst klubu, jehož hvězdy jsou schopny podávat v pubu podobně zarputilé výkony jako na hřišti, nijak nepřeháněla. Někteří hráči – včetně kapitána Adamse – dokonce prošli odvykací kúrou a zbytek si musel zvykat na nové metody. Během pár měsíců se změnilo všechno. Životospřáva, tréninky, způsob hry – a hlavně výsledky. A postupně taky tým, do něhož začali přicházet hráči především z Francie. Wengerovi krajané Henry, Vieira, Petit, Anelka, Wiltord nebo Pirès tvořili osu v nejslavnějších časech Arsenalu, v časech, kdy Premier League vládly pouze dva týmy. Wengerově sestavě dokázal úspěšně čelit jen Fergusonův Manchester United. (Příznejme, že byl v součtu tehdy přece jen o něco úspěšnější.)

Tři tituly z let 1998, 2002 a 2004 daly celkem jasnou odpověď na otázku „Arsène Who?!“ Zvlášť ten poslední je nezapomenutelný, a jak se zatím ukazuje, taky zjevně nepřekonatelný. Arsenal prošel celou sezónou bez jediné porážky, což se předtím povedlo pouze týmu Preston North End – ovšem v roce 1889.

„Invincibles“ („Neporazitelní“) sezóny 2003/2004 se přiblížili fotbalové dokonalosti. Tahle sestava neměla jediné slabé místo, a když vstupovala na hřiště, byli si fanoušci jistí, že se jde vyhrát. Možná jen jedna nebo dva nula, ale vyhrát.

Pětapadesátiletý Wenger v té době připomínal skutečně ze všeho nejvíc profesora, ovšem všeobecně váženého – a mimořádně úspěšného. K absolutnímu vrcholu mu chybělo jediné, vítězství v Lize mistrů. V květnu 2006 se Arsenal konečně proboujel do jejího pařížského finále – a nakonec prohrál v nešťastném zápase s Barcelonou 1:2.

A to byl taky konec jedné velké, slavné éry. Jen jsme to tehdy ještě netušili.

A dál už nic

Arsenal od té doby už nic nevyhrál. Jistě, když v roce 2014, po devíti letech bez jakékoliv trofeje, znovu získal FA Cup, tedy prestižní Anglický pohár, slavili jsme to

jako titul – stejně jako pak v letech 2015, 2017 a 2020. Jenže jsme taky věděli, že je to tak akorát dobré na to, abychom se mohli posmívat rivalům z Tottenhamu. Byli jsme zvyklí na něco jiného. A logicky jsme to zase po Wengerovi žádali.

Jenže to asi objektivně nešlo. Už v oné poslední mistrovské sezóně 2003/2004 se něco měnilo. Chelsea koupil ruský miliardář Roman Abramovič a hodil na ni pytel peněz. V roce 2008 pak vstoupili do Manchesteru City ropní šejci z Abú Dhabí.

Arsenal šel opačnou cestou. V roce 2006 konečně dostavěl svůj moderní šedesátitisícový stadion Emirates za půl miliardy liber, jen za rohem od Highbury. Měl to být výťah do absolutní světové elity – jenže tenhle plán nevyšel, to už je dnes jisté.

Začali jsme si zvykat na roky, kdy klub splácející úvěry musel prodávat své nejlepší hráče a nakupovat jen s velkým rozmyslem. A Arsène Wenger musel tuhle nevděčnou operaci řídit. S odstupem času je spravedlivé říct, že to zvládnul neuvěřitelně. Arsenal sice dlouhá léta nic nevyhrál, ale každý rok hrál Ligu mistrů, což pro něj bylo životně důležité.

Změnili se i majitelé. Většinový podíl v klubu koupila v roce 2011 americká rodina Kroenkeových, která dává až příliš přesvědčivě najevo, že ji nějaký fotbalový klub v Londýně nezajímá a že nerozumí jeho historii ani hodnotám.

Ano, někdy v roce 2014, po onom velkém triumfu v FA Cupu a příchodu hvězd Mesuta Özila a Alexise Sáncheze, jsme si nejspíš mysleli, že už jsme na druhé straně a že už brzy za sebou zase necháme Chelsea, Tottenham, Liverpool, oba kluby z Manchesteru, prostě všechny naše tradiční rivaly.

A ono se to povedlo! V sezóně 2015/2016. Bohužel si zrovna tehle ročník vybral jakýsi Leicester City pro svůj fantastický příběh. Stál jsem tehdy po posledním zápase sezóny na tribuně Emirates, tleskal jsem loučícím se Tomáši Rosickému i Arsènu Wengerovi a doufal, že za rok už to vyjde.

A víte co? Nevyšlo... A od té doby už nikdy. Arsenal vypadl z anglické špičky, pět let nepostoupil do Ligy mistrů a letos dokonce poprvé po pětadvaceti letech vůbec neprošel do evropských pohárů.

Arsène Wenger v dubnu 2018 po dvaadvaceti letech oznámil svůj odchod. Možná to měl udělat dřív, třeba v onom roce 2014 nebo o sezónu později, kdy byl volný Jürgen Klopp, který pak dovedl Liverpool po třiceti letech k titulu v Premier League i k vítězství v Lize mistrů.

Jenže slova jako „možná“ a „kdyby“ nemají v životě žádnou cenu. Důležité je jen jedno: Wenger šéfoval Arsenalu déle než jakýkoliv jiný manažer v jeho historii a získal s ním nejvíc trofejí. Tečka. Teď musí přijít někdo jiný a napsat novou, stejně slavnou kapitolu historie velkého klubu. To už není odpovědnost Arsèna

Wengera. Jediné, co v jeho vztahu k Arsenalu ještě chybí, je ona socha před stadionem Emirates s nápisem *Tento muž se zasloužil o náš klub jako málokdo jiný.*

Jindřich Šídlo,
fanoušek Arsenalu a novinář

ÚVOD

13. května 2018 jsem odešel z Arsenalu.

Tento klub představoval po dvacet let celý můj život, mou vášeň a plné nasazení. Díky Arsenalu jsem vykonával své povolání trenéra tak, jak jsem je chtěl dělat: mohl jsem mít vliv na život hráčů, vtisknout hře styl a dosahovat úžasných vítězství. Měl jsem svobodu a moc, jaké už dnešní trenéři nemají.

Po všech těch neuvěřitelných, silných, nezapomenutelných letech nebylo snadné z klubu odejít a nezažít dál všechnu tu intenzivní sílu. Arsenal byl vždycky součástí mě samotného: říkám „můj klub“, když o něm

mluvím, přestože je už v rukou někoho jiného, myslím s láskou na něj, na fanoušky, na vybrané, připravené hráče, které jsem provázel a přiměl vydat ze sebe to nejlepší. Je to hra a jsou to lidé, kteří mě zajímají, chvíle milosti, které fotbal dovoluje prožít tomu, kdo ho miluje a dá mu vše. Vyhrané zápasy jsou cenné zážitky a prohrané zápasy, ty, na které se stále neodvažuji znovu podívat, mě straší ještě po létech. Co se bývalo dalo udělat lépe? Co se stalo? Celý můj život osciloval mezi láskou k vítězství a nenávistí k porážce.

Jsem vášnivě zamilovaný a tato vášeň nepomíjí.

Když jsem přišel do Arsenalu, Angličané nevěděli, kdo jsem. Otázku *Arsène Who?* jsem slyšel neustále. Chápal jsem to. Byl jsem čtvrtý zahraniční trenér v historii anglické kopané. Obě první zkušenosti nedopadly dobře. Angličané vynalezli fotbal, tak jako Francouzi vynalezli víno. Taky nechceme po nějakém Angličanovi, aby přijel do Bordeaux dělat víno. Po dobu 22 let jsem usiloval o to, aby vyhrála pravda hry, pravda hřiště. Už jsem poznal vítězství i porážky, zklamání, velkou zlost, skvělé hráče, ale žádné mužstvo se mi nedostalo pod kůži jako tohle.

Klub se tolik změnil a já s ním. A spolu s námi i fotbal. Fotbal, který jsem prosazoval, podmínky, za nichž jsem realizoval svou vášeň, svoboda, kterou jsem měl, a také ta doba v čele klubu, to všechno téměř zmizelo.

Nejsem si jist, jestli by dnes hráč, který nemá před 14. rokem věku ještě svůj klub a před 19. svého kouče, mohl postoupit z okresního přeboru do první ligy a odehrát tolik zápasů a zažít tolik dobrodružství. A nejsem si ani jist, jestli dnes může nějaký trenér řídit tým jako Arsenal, vybírat hráče, jako jsem to dělal já, a to s naprostou svobodou a s totální angažovaností. To bylo štěstí i dobrovolná oběť.

V posledních letech fotbal prošel mnoha proměnami. Některé se mě dotýkají víc než jiné. Internacionalizace majitelů, vznik sociálních sítí s jejich požadavky a excesy, osamění a stále větší tlak na hráče i trenéra, kteří musí čelit stále většímu očekávání. Kopaná se hodně změnila před zápasem i po něm, zejména s racionální analýzou hry. Ale jedno zůstává beze změny: 90 minut hry má i nadále jediného krále: hráče.

Evropě už nedominuje trojice klubů, jako tomu bylo v minulosti, Bayern, Real a Barça. Na jejich úroveň se dostala další mužstva.

Důležité místo zaujali analytici, a to hned od polohy, dovolují lépe porozumět hře, mít objektivní kritéria, zatímco dříve bylo všechno ponecháno na subjektivním citu trenéra. Přesto trenér je i dnes jediným, kdo rozhoduje.

Jistě, statistika a věda mají být součástí analýzy výkonu, ale musejí být užívány s hlubokou znalostí hry. Poslední studie ukazují, že hráči jsou demoralizováni

přemírou čísel, bezpochyby proto, že mají dojem, že se v nich ztrácí jejich individualita.

Trenér více než kdy jindy odpovídá za výsledek hry, ale nemá přitom vždy možnost ovlivnit všechna rozhodnutí. A komentáře jsou vždy přehnané, ať v jenom, či v druhém směru: „Je geniální. Není vůbec k ničemu“...

Často jsme aktéry těchto přeměn, aniž si to uvědomujeme a i nadále setrváváme u svého přesvědčení. Dnes jsem však vystoupil ze své bubliny a vše vidím jasněji: nespravedlivé útoky, přehnané komentáře, osamělost trenéra... Každý den čtu *L'Équipe*, dívám se na zápasy, dva či tři za den, poslouchám a ptám se sám sebe, v jakém smyslu je to, co se říká, správné, proč se stalo to, co se stalo, kde je pravda hry, a totéž mohu učinit i se svým životem, svou angažovaností, svou vášní.

Pozoruji ty přeměny, přemýšlím o nich, ale můj pohled na fotbal se nemění. Je to zápas, kde se může stát cokoli, hráči, 90 minut hry, její velkolepost, prvek štěstí, talentu, odvahy s nádechem magie, a také vzrušující zážitek a motivace pro diváka.

Fotbal je především o výkonnosti. Člověk musí umět poodstoupit, rozebrat věci z nadhledu. Aby se klub mohl rozvíjet, musí se opírat o tři kritéria: strategii, plánování a jejich aplikaci.

Hraju od svého dětství. Poznal jsem amatérské kluby s hráči a trenéry, kteří předváděli nádherný fotbal,

kteří se třásli nedočkavostí na každý zápas, kteří mluvili jen o fotbale, kteří dokázali přejet Francii ve spacím vagóně druhé třídy, vrátit se do Štrasburku za svítání a jít rovnou do práce v továrně a nestěžovali si, a jediné, v co doufali, bylo odehrát a vyhrát příští zápas. To vytváří celoživotní vazby a trenéři takových mužstev byli mými učiteli. Hořeli vášní pro fotbal, ale také byli realisté a svou lásku ke hře dovedli předat.

Hrát mě dodnes naplňuje štěstím. Znovu objevuji, stejně jako každý, kdo hraje fotbal na jakékoli úrovni, emoce svého dětství.

Den bez fotbalového zápasu mi přijde jako nenaplněný. Už několik měsíců se mi stává, že v televizi promeškám zápas svých oblíbených mužstev nebo zápas, o kterém si myslím, že bude zajímavý. Na takové zápasy se dívám rád, protože se pořád učím, přemýšlím, snažím se pokročit ve svém chápání hry a toho, co bych mohl poradit hráčům, aby se dostali dál. Někdy však místo času zasvěceného fotbalu strávím večer se svou dcerou, s přáteli. Předtím by to nebylo bývalo možné. Prožívám tak poklidnější chvíle a moje oči objevují krásu: krásu krajiny, krásu města, jako je Londýn nebo Paříž, kde trávím čím dál víc času.

Celých 35 let jsem prožil jako vrcholový sportovec, posedlý svou vášní. Nechodil jsem do divadla ani do kina, zanedbával jsem lidi ve svém okolí. Po celých 35 let jsem nezmeškal jediný zápas, jediný pohár,

jediné mistrovství, což předpokládalo život s železnou kázní, a já tak žiji i nadále: vstávám o půl šesté, zacvičím si, trénuju, jím a piju jako někdejší hráči. Už ani nevím, jestli je to moje volba, nebo jestli nejsem vězněm svých zvyků. Ale já jinak žít neumím. Myslím, že bych byl bez toho nešťastný. Jestli štěstí znamená milovat život, jaký žijeme, pak mohu říci, že jsem šťastný.

Po celá ta léta jsem nemyslel na nic jiného než na další zápas a jeho výsledek. Po všechny ty roky jsem chtěl jediné: vyhrát. Můj čas i mé myšlenky měly jen tento jediný cíl. Doopravdy jsem žil jen na hřišti. Když jsem byl s ostatními, s těmi, které mám rád, byl jsem často duchem jinde. Nic jsem neviděl, nebo jsem viděl jen v červené a bílé, v barvách všech týmů, které jsem trénoval: Nancy, Monako, Nagoja, Arsenal. Neviděl jsem ani krásu, ani radost, ani uvolnění. Vzít si dovolenou, udělat si volno, to by mi nepřišlo na mysl, nebo jen vzácně. Dokonce i noci jsem ve snech trávil s fotbalem. Zdálo se mi o budoucích zápasech, o tom, co mohu poradit, o těch dvou nebo třech hráčích, u nichž jsem si nebyl nikdy jistý: mám je hned nasadit do hry, neponechat si je, uklidňovat frustrace, dál je motivovat. To byla moje strašidla.

Svým přátelům žertem říkávám, že tráva, ta tak často sešlapaná tráva na stadionu, jež může zvrátit osud zápasu, o kterou jsem se v Arsenalu přímo s posedlostí staral, o níž jsem se každé ráno bavil se zahradníkem

klubu, je moje jediná droga. Smáli se, ale je to pravda. Je to moje droga. Po odchodu z Arsenalu jsem odmítl kluby, kde bych, jak jsem si myslel, neměl stejnou volnost, stejné pravomoci. FIFA mi učinila nabídku, kterou jsem přijal, protože to je nová výzva a účinný způsob jak přemýšlet o svém sportu, jak pracovat v týmu. A čekat, že možná najdu ráj nebo peklo trenérského řemesla.

Chci se podělit o to, co vím, co jsem se naučil o hře a sportu a předat to všem, kdo to milují, těm, kdo fotbal znají, ale také těm, jimž je síla a krása vzdálenější a kteří si kladou otázku, jak lze dovést mužstvo k vítězství, co se člověk naučí z porážek pro sebe i pro druhé. Rád bych přispěl k rozvoji fotbalu v celosvětovém měřítku a k tomu, aby byl každý talent rozpoznán a rozvíjen.

Dnes už se mi zjevují jiní duchové než moji bývalí hráči a už se mi zdá o jiných věcech než o budoucích zápasech.

Poté, co zemřela moje sestra, mě před pár měsíci navždy opustil můj bratr Guy. Byl o pět let starší a přivedl mě k fotbalu. Kopali jsme si spolu v našem pokojíku nad bistroem našich rodičů, v ulicích naší vesnice Duttlenheim a hráli spolu i v našem místním fotbalovém týmu. Zdá se mi o našich začátcích, o chvílích, které rozhodly o mém dalším osudu. Byl jsem nejmenší, ale velice odhodlaný. Pral jsem se, abych mohl hrát s bratrem a jeho kamarády.

Zdá se mi o mém dětství v Alsasku, kde jsem pořád doma a jež utvářelo mou osobnost. V těch snech se mluví výhradně alsaským nářečím.

Vracím se v nich tam, kde to všechno začalo.

1

KLUK, KTERÝ SNIL O FOTBALE